

Prof. Ludvík Kundera, dr. h. c.

22. 3. 1920 – 17. 8. 2010

Je to jen pár měsíců, co jsme na akademické půdě JAMU společně s Ludvíkem Kunderou slavili jeho devadesáté narozeniny. Byl to krásný podvečer, plný přátelských a kamarádských vyznání, vzpomínek vrstevníků a kolegů ze Sdružení Q i kreativity inspirované jubilem. To vše za jeho čilé spoluúčasti.

Dnes je nám souzeno ohlížet se nejen za tímto setkáním, ale za celou životní a uměleckou poutí Ludvíka Kundery, což je sotva splnitelné. V řadě nekrologů jistě nezůstane nepovšimnuta nesmírná šíře jeho tvůrčího záběru – od literárních začátků přes redakční práci k překladatelské tvorbě, poezii, próze, k dílům dramatickým, odborným studiím, k sumarizaci odkazu Františka Halase, k vlastním kresbám a obrazům. Byl spoluzakladatelem postsurrealistické Skupiny Ra, uměleckého Sdružení Q, předsedou Společnosti Jiřího Mahena.

Jistě budou připomenuta mnohá ocenění, jež Ludvík Kundera přijímal s příznačnou skromností, ale i se zadostiučiněním za léta normalizačních křivd: rakouská státní cena za překlady z němčiny (1993), slovenská Cena Jána Smreka za celoživotní dílo (2000), Cena evropského srozumění za přínos ke zprostředkování české a německé literatury (Lipsko 2002), vyznamenání prezidenta republiky Za zásluhy o stát v oblasti kultury a umění (2007), Cena Jaroslava Seiferta (2009) udělovaná Nadací Charty 77. Přednášel na univerzitách a symposiích po celé Evropě.

Dovoďte, abychom připomněli především činnost Ludvíka Kundery spjatou s divadlem a s Janáčkovou akademií múzických umění. Několik let po univerzitních studiích bohemistiky a germanistiky, přerušovaných zákazem českých vysokých škol, byl mladý Ludvík Kundera v roce 1943 nasazen k nuceným pracím do Německa. A právě tato hořká generační zkušenost se stala východiskem jeho dramatické prvotiny Totální kuropění (1961), poetickou asociativností prolamující ustrnulé estetické normy a naplňující antiiluzivní divadelní koncepci nového vedení brněnské Mahenovy činohry (Miloš Hynšt, Bořivoj Srba, Evžen Sokolovský). V šedesátých letech následovala další dramatická díla – Korzár (1961) a Nežert (1967, uvedení zakázáno). V roce 1968 se stal Ludvík Kundera hlavním dramaturgem Mahenovy činohry, své ambiciózní představy však mohl realizovat jen krátce; na protest proti odvolání uměleckého šéfa Miloše Hynšta z divadla odchází. Zaniká také jeho výtečný divadelní časopis Meandr.

Normalizace postihuje Ludvíka Kunderu velmi tvrdě, zákazem veškeré činnosti. Jako u některých knih a překladů mu i v divadelní oblasti pomáhají k elementárnímu přežití krycí jména některých přátel a spolupracovníků. Jde mu však jako vždy o práci důkladnou a koncepční. Na zlínské scéně (tehdy Divadlo pracujících Gottwaldov) tak rozvíjí dříve započatou spolupráci s režisérem Aloisem Hajdou, rovněž vypovězeným z Mahenovy činohry. Jako upravovatel a dramaturg se zde podílí např. na inscenacích Brechtovy komedie Muž jako muž, Klicperova Zlého jelena, Kiviho Ševců z Nummi, Čechovova Platonova (Hra bez názvu) a sérii Brechtových her Kavkazský křídový kruh, Pan Puntila a jeho služebník Matti, Galileo Galilei, které přeložil se svým přítelem Rudolfem Vápeníkem. V letech osmdesátých pak nachází cestu k Divadlu na provázku, a to zejména hrou na motivy Komenského Labyrint světa a lusthauz srdce (1983) a spolupodílem na libretech inscenací Chameleon (1984) a Balet Makábr (1988), vše v režii Petera Scherhaufera.

Po něžné revoluci se v roce 1990 stává Ludvík Kundera členem Umělecké rady JAMU a externím pedagogem její obnovené Divadelní fakulty. Za zesnulého Petera Scherhaufera přebírá i vedení ateliéru divadelní režie (1999–2002). V roce 1997 je mu na Janáčkově akademii udělen titul doctor artis dramaticae honoris causa a na návrh rektora JAMU ho v roce 2000 jmenuje prezident republiky vysokoškolským profesorem; před uměleckou radou pronesl v té souvislosti přednášku na téma Divadlo českého poetismu.

Pro studenty byl Ludvík Kundera nepsanou autoritou, učitelem i starším přítelem. Inspiroval je rozsáhlými vědomostmi a průniky do různých oblastí umění, přitahoval osudovým lnutím k surrealismu a DADA, ale i výklady o expresionismu či problematice překladu. V živé divadelní praxi se setkávali s jeho překlady dramát Büchnerových (Vojcek, Leonce a Lena) a Brechtových. Jazykový gestus tohoto německého dramatika si osvojoval od šedesátých let jako spolueditor souborného vydání díla Bertolta Brechta i výběru z jeho myšlenek o divadle. Ediční středisko JAMU vydalo Kunderovu obsáhlou monografii Brecht (1998) a stěžejní knihu Brechtových názorů na divadlo Kupování mosazi (2009), jejíž první české vydání umožnil Ludvík Kundera redakcí staršího Vápeníkova překladu, přeložením chybějících pasáží a Brechtových básní o smyslu divadla. Bořivoj Srba, profesor Divadelní fakulty JAMU, přispěl k poznání celého Kunderova dramatického díla obsáhlou prací Více než hry (2006).

V Ludvíku Kunderovi ztrácíme člověka nebývalé erudice a všestranné kreativity, nevšední lidské laskavosti a pevného charakteru, vzácnou osobnost svého národa i skutečného Evropana.

Prof. MgA. Ing. Ivo Medek, Ph.D.
rektor Janáčkovy akademie múzických umění v Brně

Doc. MgA. Zbyněk Srba, Ph.D.
děkan Divadelní fakulty JAMU

Prof. Ludvík Kundera, dr. h. c.
22. 3. 1920 – 17. 8. 2010

